

**ДО ЧЛЕНОВЕТЕ НА НАУЧНО ЖУРИ
ПО ПРОЦЕДУРА ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА
ОНС „ДОКТОР“ ПО ДОКТОРСКА ПРОГРАМА „ФИНАНСИ, ПАРИЧНО
ОБРЪЩЕНИЕ, КРЕДИТ И ЗАСТРАХОВКА (ФИНАНСИ)“**

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Теодора Димитрова Петрова, катедра „Финанси и кредит“, СА „Д. А. Ценов“ – Свищов, област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление: 3.8. Икономика, научна специалност „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“

Автор на дисертационния труд: Цветомира Георгиева Велева, редовна докторантура, обучение финансирано от държавата, по област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление: 3.8. Икономика, докторска програма: „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“ (Финанси)

Тема на дисертационния труд: „ДИГИТАЛНАТА ТРАНСФОРМАЦИЯ В БАНКИРАНЕТО – РИСКОВЕ И ФИНАНСОВА ЕФЕКТИВНОСТ“

Настоящото становище е изготвено съобразно изискванията на съществуващия Закон за развитие на академичния състав, Правилника за неговото приложение и Правилника за развитие на академичния състав в СА „Д. А. Ценов“ – Свищов.

I. Общо представяне на дисертационния труд.

Дисертационният труд е в обем от 195 страници. В композиционно отношение се състои от въведение, три глави, заключение, библиография, приложения. Налице е балансирана и логична класическа структура.

Избраната тема се отличава с актуалност, значимост и дисертабилност.

Актуалността на изследването се определя от значителното влияние на дигиталната трансформация върху кредитните институции, в т.ч. въздействието на технологичните иновации върху рамката за управление на рисковете и финансовата ефективност. Темата е ключова за формулирането на по-добри стратегии за банков мениджмънт в условията на дигитализация.

Обект на изследване е дигиталната трансформация в банкирането.

Предметът на изследване е фокусиран върху рисковете и финансовата ефективност, свързани с дигиталната трансформация в банкирането.

Основната цел на дисертационния труд е да се анализират възможностите за успешно внедряване на дигиталното банкиране в контекста на българския банков пазар, като в същото време се изследват проблемите, които могат да възникнат по пътя на този иновативен процес.

За изпълнението на основната цел са формулирани следните задачи:

- представяне на еволюцията на информационните технологии в банковия сектор;
- проследяване на прехода от мултиканално през омниканално към оптиканално банкиране;
- извеждане на основните предпоставки за дигитална трансформация в банковата дейност в съвременните условия;
- очертаване на рисковия профил на дигиталното банкиране;
- изследване ефективността на дигиталната трансформация в банкирането и предлагане на инструментариум за нейното оценяване;
- анализ на състоянието на дигитализацията в банковия сектор в България;
- проучване на проблемите пред риск мениджмънта и повишаване на ефективността при дигиталната трансформация в банкирането у нас;
- търсене на оптимизационни решения, свързани с управлението на риска и ефективността при дигитализацията на банките в България.

Основната изследователска теза, която авторът защитава в дисертационния труд е, че в процеса на дигитална трансформация банките в България се сблъскват с предизвикателства, свързани с употребата на сравнително остарели банкови системи, което ограничава техните възможности за осигуряване на необходимата гъвкавост и иновационни функции, а те имат ключово значение за конкурентоспособността в дигитална среда..

За **методи на изследване** в дисертационния труд са избрани: методите на анализ и синтез, методът на наблюдението, сравнителният метод, индуктивният и дедуктивният методи, дескриптивният метод и методът на анкетното проучване. За по-нагледно илюстриране на резултатите и изводите от изследването се използват графични изображения и таблици.

При разработката на настоящата дисертация са възприети някои **ограничения в обхвата на изследването**. Изследователските търсения в дисертационния труд, в тяхната теоретична и емпирична част, се ограничават в своя обхват до точно определени аспекти на дигиталната трансформация в банковия сектор с акцент върху внедряването и развитието на омниканалното банкиране в България за периода 2017-2024 г. Този период обхваща съществена част от динамичния процес на дигитална трансформация, който претърпява сектора. Извън обхвата на дисертацията остава разглеждането на дигиталната трансформация в небанковите финансови институции, както и анализа на правните и регулаторни рамки, свързани с дигитализацията..

Използваната научна литература е цитирана коректно. Задълбочено са проучени и анализирани актуални български и чуждестранни специализирани публикации.

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд.

Изследователската логика и структурата на дисертационния труд са добре изградени. Дисертацията се основава върху изследвания на научни разработки на български и чуждестранни изследователи в свързаната област.

При структурирането докторантът на първо място (в първа глава **„ТЕОРЕТИКО-ПРИЛОЖНИ АСПЕКТИ НА ДИГИТАЛНАТА ТРАНСФОРМАЦИЯ В БАНКОВИЯ СЕКТОР“**) е изяснил ключови въпроси относно дигитализацията в банковия сектор и е представил авторов преглед на специализираната литература и банкова практика в областта на изследваната проблематика. Презентиран е прехода от мултиканално към омниканално и оптиканално предлагане на банковите услуги от сектора. Анализирани са финансово-икономическите и социално-демографските предпоставки за дигиталната трансформация в банковия сектор.

Втора глава **„РИСК МЕНИДЖМЪНТ И ОЦЕНЯВАНЕ НА ЕФЕКТИВНОСТТА ПРИ ДИГИТАЛНАТА ТРАНСФОРМАЦИЯ В БАНКИРАНЕТО“** има подчертано аналитичен и изследователски характер - разглежда обхвата и спецификата на рисковия профил на банките в процеса на тяхната дигитална трансформация. Специално внимание е отделено на основните рискове, свързани с дигитализацията на банките, представен е свързан с тях факторен анализ и авторов инструментариум за управлението им и оценка на ефективността на дигиталната трансформация в банкирането.

Третата глава **„ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД ДИГИТАЛНАТА ТРАНСФОРМАЦИЯ НА БАНКОВИЯ СЕКТОР В БЪЛГАРИЯ“** е посветена на авторовото емпирично изследване на състоянието на дигиталната трансформация в банкирането в България. Въз основа на получените резултати са изведени значими предизвикателства пред българския банков сектор и са предложени на банковия мениджмънт иновативни решения за управление на риска и повишаване ефективността на дигиталната банкова трансформация у нас.

Формулираните аргументи в заключителната точка придават завършеност на разработката, а обобщаващите изводи и постановки, представящи авторовите възгледи в края на всяка глава, допълнително подчертават качествата ѝ. В заключението на разработката докторантът систематизира основните обобщения, изводи и постигнати резултати, които могат да бъдат разглеждани като научни приноси – същността на всяко изследване от подобен тип. Това, от своя страна, дава основание за потвърждение на поставената в началото на разработката изследователска теза.

Следвайки горната изследователска логика, авторефератът е разработен в съответствие с основните моменти от дисертационния труд, подчертавайки приносите на автора. Той отразява в синтезиран вид съдържанието, основните резултати и изводи, постигнати в процеса на изследването. В него се съдържат всички необходими елементи за съставяне на автореферат към дисертационен труд, в т.ч. обосноваване актуалността на темата, очертаване на обекта, предмета, целта, задачите, изследователската теза и методологията на изследването, представяне на структурата и съдържанието на труда, както и насоки за бъдещи изследвания по темата на дисертацията, справка за приносите, справка за съответствие с националните изисквания, списък на публикациите на докторанта, декларация за оригиналност на дисертационния труд.

Като публикации по темата на дисертацията са представени 4 броя – доказателство, че ключови аспекти от изследването са направени достойно на

научната общност, в т.ч. и чрез участия в научни форуми, както и че са покрити националните изисквания за минимален брой точки съгласно Правилника за приложение на закона за развитие на академичния състав в Република България.

III. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд.

Дисертационният труд надгражда съществуващи и представя нови научни идеи с научна и практико-приложна значимост. Внимателният прочит на дисертационния труд дава основание да бъдат открити като научни и научно-приложни приноси следните:

Първо. В резултат на обследване на теоретични, нормативни и практико-приложни постановки, идентифицирани в процеса на изследването, авторът синтезира обобщен и многоаспектен рисков профил на дигиталната трансформация в банките, дефинира понятието „риск от дигитализация в банкирането“ и детайлно изследва елементите на риск мениджмънта на дигитализацията. Представена е комплексна систематизация на видовете рискове, проучени са възможните начини за предпазване от тях и са предложени конкретни показатели за тяхното количествено оценяване.

Второ. По емпиричен път е извършен сравнителен анализ на банките в България по отношение на дигиталната трансформация и е направена критична оценка на състоянието на този процес през последните години. Аргументирана е система от конкретни количествени показатели за оценяване ефективността от дигитализация в банковата сфера и причинно-следствените зависимости между тях.

Трето. В следствие на проведено емпирично изследване (авторско анкетно проучване сред специалисти от българската банкова практика), е извършена систематизация на предизвикателствата пред дигиталната трансформация на сектора. Като ключов проблем в тази насока е изведено несъответствието между относително остарялата инфраструктура на банките у нас и бързите темпове на развитие на технологиите, което налага необходимостта от стратегически инвестиции и организационни промени.

Четвърто. Въз основа на подробен SWOT анализ са оценени силните страни, слабите страни, възможностите и опасностите при дигитализацията в банковия сектор. Очертани са конкретни възможности за оптимизиране на процесите по управлението на ефективността и риска при дигитална трансформация на банките в България.

IV. Критични бележки, въпроси и препоръки по дисертационния труд.

По отношение на дисертационния труд, в т.ч. основното изложение и авторската аргументация нямам съществени критични бележки и препоръки.

Въпроси по дисертационния труд:

1. Коментирайте основни приоритети при управлението на дигиталната трансформация на банките в България.

V. Обобщено заключение и становище.

Представеният за становище дисертационен труд притежава характеристиките на цялостно, задълбочено и завършено научно изследване по значим икономически проблем. Считаю, че поставените в увода цел и задачи на дисертационния труд са постигнати в хода на изследването. Формулираните в заключението научни и научно-

приложни приноси и резултатите от проведеното практическо проучване могат да бъдат определени като реални постижения на докторанта.

За целите за вземане на решение от Научното жури за присъждане на ОНС „доктор“ по докторска програма „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“ (Финанси), давам положителна оценка на дисертационният труд на тема **„ДИГИТАЛНАТА ТРАНСФОРМАЦИЯ В БАНКИРАНЕТО – РИСКОВЕ И ФИНАНСОВА ЕФЕКТИВНОСТ“** и предлагам на членовете на Научното жури да присъдят образователната и научна степен „доктор“ (по икономика) на Цветомира Георгиева Велева.

Дата: 20.08.2025 г.

проф. д-р Т. Димитрова